

CAN'T BUY ME LOVE

Tämän aikuiskasvatus ja tunteet -teemanumeron kirjoittajat perustelevat eri tavoin tunteiden keskeistä merkitystä aikuiskasvatuksen käytännöissä ja tutkimuksessa. Yhdet kritisoivat tiedollisten ja taloudellisten arvojen ylivallan epäinhimillistäviä seurauksia yksilöiden ja yhteiskuntien elämässä, toiset osoittavat tunteiden ja muiden ihmisen merkityksellisten maailmasuhteiden toisiinsa kietoutuneisuuden. Suomen kielen sanassa "tuntea" yhdistyvät aistiminen, tutuksi tuleminen, tajuisuus. Tunteiden ja tuntemisen prosessuaalisuuden ja kulttuuriseen uponneisuuden takia voikin olla yhtä tärkeää kysyä sitä, miten ja miksi tunteet ovat, kuin sitä, mitä ne ovat. Tunteiden voimasta aikuiskasvatuksen perinteessä muistuttaa julkisuudessa parhaillaan vellova keskustelu halvan viinan seurauksista suomalaisten moraalille, sosiaaliselle ja taloudelliselle kuntoisuudelle. Maailman kilpailukykyisimpään tietotalousalueeseen kuulumisen näyttää edellyttävän uusia kansanvalistuksen versioita, joilla Suomen väestä tuotetaan siihen kelpaavia aktiivisia kansalaisia.

Australialainen Ghassan Hage analysoi kirjassaan *Against Paranoid Nationalism* kansallisvaltioyhteiskunnan murentumista kansakunnan ja yksilöiden tunteiden näkökulmasta. Kansakunnan kollektiiviset ja metakollektiiviset projektit ovat rakentaneet huolenpidon, turvallisuuden ja toivon vastavuoroisia yksilöllisiä ja kollektiivisiä tunteita. Juha Siltala on puolestaan tulkinnut suomalaisen kansallisvaltioyhteiskunnan rakentumista valtiossa edustautuvan kansan ja kansalaisten vastavuoroisten turvautumisen ja hoidon tunteiden perustalta. Perhe, yhteisö ja uskonto sulautuivat yksilöistä huolehtivaan ja turvaavaan valtioon, joka ansaitsee kansalaistensa kannatelman ja puolustuksen. Kun kansallisvaltio vetäytyy ylikansallisen markkinakapitalismin edessä, yhä useampien ihmisten elämän täyttävät huolen, turvattomuuden ja toivottomuuden tunteet. Hagen mukaan katoava äidin ja isänmaa korvataan tällöin fantasialla, jonka ylläpitäminen edellyttää perinteisten kansallisten viholliskuvien uudistamista niiden historiallisesta kohdallisuudesta riippumatta. Yksilöiden epäluuloisuus ja pelko toiseutta kohtaan kertautuu hyökkäävässä ja suvaitsemattomassa valtiossa.

Anja Heikkinen

Yhdysvaltalainen Arlie Hochschild on tutkinut tunneyön (emotional work) globaalisen jakamisen laadullisesti uusia muotoja. Aggressiivisesta taloudellisesta kilpailusta on tullut ihmisten vallitseva maailmassa olemisen muoto. Länsimaisten, keskiluokkaisten feministien voitot naisten poliittisen ja taloudellisen syrjinnän vastaisessa kamppailussa ovat johtaneet naisille, kodille ja perheille ominaisten käyttöarvoisten tunteiden tavaroitumiseen ja tunneyön markkinoitumiseen. Kun kollektiivinen huolenpito ja turva puuttuvat ja niiden yksityinen arvostus romahtaa, uraa tekevästä, organisaatioil-

leen omistautuvista yksilöistä tulee kodinomaisten, perhemäisten, rakkauksellisia suhteita ja toimintaa korvaavien palvelujen suurkuluttajia. Usko siihen, että rahalla voi ostaa rakkautta, tulee vahvemmaksi kuin koskaan. Hochschildin mukaan yksilöiden ja ryhmien tunteet, sosiaaliset tunnesäännöskäytännöt ja tunteisiin liittyvät poliittiset ja taloudelliset rakenteet kytkeytyvät toisiinsa tunteiden ja tunnetyön globaalissa uudelleenjaossa. Tunnepalvelujen tuottajilla – esimerkiksi aasialaisilla naistyöläisillä, tai meitä lähempänä itäeurooppalaisilla seksityöläisillä – on vähiten taloudellista ja poliittista valtaa puolustaa omia, oman kulttuurinsa mukaisia huolenpidon ja rakkauksellisten suhteiden muotoja. Filippiiniläinen lastenhoitaja kokee rakastavansa vapaammin yhdysvaltalaisen työnantajansa pienokaista kuin omia sukulaisverkostojen varaan jääneitä, köyhyyden ja toivottomuuden keskellä varttuvia lapsiaan.

Suomessa julkisuus, talouden ja politiikan eliitit puhuvat hyvinvointivaltion kriisistä. Yhtäältä huolta pitävän ja yksilöiden tunteita kontrolloivan äidinmaan väitetään aiheuttavan kansalaisissa sairaalloista riippuvuutta, johon meillä ei ole varaa. Isänmaan sijasta kansalaisten tulisi turvautua itseensä ja eurooppalais-yhdysvaltalaisesta elintilasta puolustaviin sotilaallis-taloudellisiin liittoutumiin. Toisaalta me alamaiset pidämme itseämme hyvinvointipalveluja kuluttavina – veroilla ostavina – asiakkaina, vaikka samalla fantasioimme niistä metakollektiivisena ”sosiaalisena lahjana”, jonka vastavuoroista perustaa emme halua enää muistaa. Mikä on ollut aikuiskasvatuksen toimijoiden ja tutkijoiden osuus yksilöllisten ja kollektiivisten tunteiden tekemisessä? Haluammeko tietää ja tuntea, millaisia ”seuroja” (societies) on kehkeytymässä Euroopan Unionissa ja millaisia yksilön (aktiivisen kansalaisen) ja unioniyhteiskunnan – tai sen tukemien yhtiöorganisaatioiden – välisiä tunnesuhteita sen ohjelmat edellyttävät aikuiskasvatuksessa rakennettavan? Paikallisen, kansallisen ja globaalin toisiinsa kytkeytymistä on entistä vaikeampi sivuuttaa, kun kyse on yksilön ja yhteiskunnan vastavuoroisen huolenpidon ja puolustamisen rajojen määrittämisestä ja planetaaristen ehtojen asettamisesta ihmisten oikeudelle toivoon ja sen mahdollistamiseen.

Anja Heikkinen